

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 20-08-2021 r.

Marcin Wiącek

XI.543.29.2021.AS

Pan
Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów
ePUAP

Szanowny Panie Premierze,

wczoraj, w dniu 19 sierpnia 2021 r. przedstawiciele mojego Biura przeprowadzili niezapowiedzianą wizytację granicy polsko-białoruskiej, w pobliżu miejscowości Usnarz Górny, w miejscu, gdzie przebywa obecnie grupa ok. 30 obywateli Afganistanu, kobiet i mężczyzn, wśród których są osoby deklarujące zamiar ubiegania się o ochronę międzynarodową na terytorium RP. **Deklaracje takie, jednoznaczne i wyraźne, zgłaszane były funkcjonariuszom Straży Granicznej w języku angielskim, w obecności przedstawicieli Biura RPO, a także bezpośrednio w rozmowach cudzoziemców z pracownikami Biura.** W chwilach, w których deklaracje te były wygłaszane cudzoziemcy podchodzili do funkcjonariuszy SG, a ci usiłowali nie dopuścić do przekroczenia granicy, w sposób werbalny i niewerbalny wydając polecenia cofnięcia się. Nie mam zatem wątpliwości, że między funkcjonariuszami polskiej Straży Granicznej a cudzoziemcami nie tylko dochodziło do interakcji, ale też funkcjonariusze SG wykonywali wobec cudzoziemców czynności służbowe, co z kolei uzasadnia opinię, że **cudzoziemcy, nawet jeżeli nie wkroczyli na terytorium Polski a jedynie próbowali tego dokonać, znajdowali się pod jurysdykcją polskiej Straży Granicznej.**

Pozwolę sobie wobec tego przypomnieć, że **prawo do ubiegania się w Polsce o status uchodźcy, zgodnie z postanowieniami Konwencji dotyczącej statusu uchodźców podpisanej w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r. (Dz.U. z 1991 r., Nr 119, poz. 515 z późn.**

zm., dalej: Konwencja genewska), jest prawem konstytucyjnym, gwarantowanym w art. 56 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Prawo to mieści się w konstytucyjnym katalogu praw i wolności człowieka i - jako takie - nie może być w swej istocie ograniczane, ani przepisami ustaw, ani tym bardziej działaniem lub zaniechaniem ze strony organów państwa. Podobną gwarancję prawa do azylu zawiera również art. 18 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz.U.UE.C.2007.303.1 z późn. zm.), który choć posługuje się pojęciem azylu, to w swej treści odwołuje się wprost do przywołanej wyżej Konwencji. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (wersja przekształcona, Dz.U.UE.L.2013.180.60) w motywie 25 preambuły precyzuje, że każdy wnioskodawca powinien mieć zapewniony skuteczny dostęp do procedur rozpatrywania wniosku o ochronę międzynarodową. Tę ogólną zasadę uszczegóławia art. 6 ust. 2 dyrektywy, który nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia osobom zamierzającym wystąpić z takim wnioskiem możliwości jak najszybszego jego złożenia.

Obowiązki spoczywające na funkcjonariuszach SG w zakresie przyjmowania wniosków o udzielenie ochrony, służące zapewnieniu skutecznej realizacji wskazanych wyżej praw cudzoziemca, wynikają wprost m.in. z art. 30 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1108 t.j.). W mojej ocenie, odstąpienie od tych obowiązków w sytuacji, w której osoba znajdująca się *de facto* pod jurysdykcją polskiej Straży Granicznej deklaruje zamiar złożenia wniosku o udzielenie ochrony na terytorium RP, stanowi rażące naruszenie ww. przepisów i pozostaje w sprzeczności ze standardami wyznaczonymi przez Konwencję genewską.

Każda osoba, która przebywając na granicy RP zgłosi funkcjonariuszowi SG wykonującemu wobec niej jakiegokolwiek czynności służbowe zamiar przekroczenia granicy w celu ubiegania się w Polsce o ochronę międzynarodową, powinna zostać wpuszczona na terytorium Polski, a funkcjonariusze właściwej miejscowo Placówki Straży Granicznej zobowiązani są przyjąć od niej odpowiedni wniosek. Obowiązek ten powinien być realizowany niezależnie od tego, czy obecność cudzoziemców na granicy polsko – białoruskiej jest skutkiem celowej polityki władz białoruskich.

Mając to na uwadze, na podstawie art. 14 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r., poz. 627 ze zm.), proszę Pana Premiera o niezwłoczne podjęcie działań w celu rozwiązania sytuacji na granicy polsko-białoruskiej i zapewnienia cudzoziemcom przebywającym w okolicy Usnarza Górnego, deklarującym zamiar ubiegania się w Polsce o ochronę międzynarodową, możliwości złożenia stosownych wniosków, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Niezależnie od konieczności niezwłocznej realizacji wskazanych wyżej obowiązków chciałbym zwrócić uwagę Pana Premiera na **szczególnie dramatyczne warunki, w jakich egzystuje wspomniana grupa cudzoziemców**. Śpią na ziemi, nie mają dostępu do żadnych urządzeń sanitarnych czy bieżącej wody. Mają ograniczone ilości wody zdatnej do spożycia, żywności i środków higieny osobistej. Niezależnie od przyczyn, dla których cudzoziemcy znaleźli się na granicy polsko-białoruskiej, bez wątpienia znajdują się oni w sytuacji, która godzi w ich godność i podstawowe prawa człowieka. Jestem świadomy faktu, że cudzoziemcy przebywają po białoruskiej stronie granicy. Dlatego też apeluję do Pana Premiera o podjęcie pilnego dialogu z przedstawicielami władz Republiki Białorusi na temat niezwłocznego zapewnienia cudzoziemcom podstawowej pomocy w postaci wody, pożywienia, środków higieny, niezbędnych leków, umożliwienia im dostępu do przenośnych toalet i w razie konieczności dostępu do opieki medycznej.

Do wiadomości:

- Pan Zbigniew Rau – Minister Spraw Zagranicznych
ePUAP
- gen. dyw. SG Tomasz Praga – Komendant Główny SG
ePUAP

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/